

הניזקין פרק חמישי גיטין

1. לא תדרש שלמם וְטָבַתְּם כֹּל יָמֶיךָ לְעוֹלָם: דברים כג ז
2. הלא אתה אלהים וְנִחַתְּנָה וְלֹא תִצָּא אֲלֵהֶם בַּצַּבֹּאוֹתֵינָה: תהלים ס יב
3. בלע אדני ולא חמל את כל נאות יַעֲקֹב עֲבָרָה בַּעֲבַרְתּוֹ מִבְּצַרֵי בֵת יְהוּדָה הִגִּיעַ לְאַרְץ חֵלָל מִמְלַכָּה וְשָׁרְיָה: תהלים ס ב
4. וְאָנְכִי אֲמַרְתִּי אִיךָ אֲשֶׁתֶּיךָ בְּבָנִים וְאַתָּן לִךְ אֶרֶץ חֶמְדָּה תִּחַלֵּת צָבִי צְבָאוֹת גּוֹיִם וְאָמַר אֲבִי חֶקְרָאִי לִי וּמֵאֲחָרַי לֹא תִשְׁבּוּבִי: ירמיהו ג יט
- וְכָא בְּאַרְץ הַצְּבִי וְרִבּוּת יְשִׁיבֹוֹ וְאֶלֶּה יִמְלָטוּ מִיַּדוֹ אֲדוֹם וּמֵאָב וְרֵאשִׁית בְּנֵי עֲמֹנָה: הניאל יא מא
5. שמוחו את ירושלם וְגִילוֹ בָּהּ כֹּל אֲהֻבָּהּ שִׁישׁוּ אֶתָּה מְשׁוֹשׁ כֹּל הַמִּתְאָבְלִים עֲלֶיךָ: ישעיהו ס י
6. גִּדְעוּ בְּחַיֵּי אֶף כֹּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל הַשֵּׁבִי אַחֲרָי: ירמיהו א' ח

כרוב עיירות היו זהר המלך והוא אינו מחזיק אפילו ששים רצוא קנים: **גמרא**: דיטריי"ש זלע"ו כמו גמוד מסאני (פסחים דף ק"א): **אין עורו מחזיק בשרו**. משהופשט הוא כוון ואין יכול לחזור ולכסותו זו: **דשמיע ליה**. מה מעשיהם אם לדיקים אם רשעים: **בארום וארוססו**. מאומה העיר: **שפטפט**. זולז צילרו ולא חשבו אלא נתגבר עליו: **וחסר השער**. נמייקרה המצואה: **לונן צילה**. שהוא דומה לשכבת זרע להוליא קול שבאו על אשתו: **סולו**. דיטריי"ש מתיבש ומגליד: **שכנת זרע דוחה מן האור**. נכנס ונזלע צבגד ואינו מגליד: **סורינא**. פי"ן: **גגנא**. חופה: קרני מלחמה. ראשי גייסות מוקעי קרן ומתאספים אליהם בני זכאס: **ושמא סאמר קרונב סיסא**. לים: **נקעט ידים**. שם מקוס: **ואחד דס**. מהרוגי צימר: **של**

רוחחת דאמר מר ^וכל המלעיג על דברי חכמים נידון כצואה רוחחת תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי אומות העולם ^זעובדי ע"ו תניא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כחה של בושח שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו: אתרנגולא ואתרנגולתא חריב טור מלכא דהוו נהיגי כי הוו מפקי חתנא וכלתא מפקי קמיהו תרנגולא ותרנגולתא כלומר פרו ורבו בתרנגולים יומא חד הוה קא חליף גונדא דרומאי שקלינהו מינייהו נפלו עלייהו מהונהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו כך יהודאי אתא עלייהו הוה בהו ההוא בר דרומא דהוה קפיץ מילא וקטיל בהו שקליה קיסר לתאגיה ואותביה אארעא אמר ריבוניה דעלמא כוליה אי ניהא לך לא תמסריה לההוא גברא לדידיה ולמלכותיה בידיה דחד גברא אנשליה פומיה לבר דרומא ואמר ^חהלא אתה אלהים ונחתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו דוד נמי אמר הכי דוד אתמוהי קא מתמה על לבית הכסא אתא דרקונא שמטיה לכרכשיה ונח נפשיה אמר הוואיל ואיתרחיש לי ניסא הא זימנא אישבקינהו שבקינהו ואול איזדוקר ואכלו ושתי ואדליקו שרגי עד דאיתחזי בליונא דגושפנקא ברחוק מילא אמר מיחדא קא חרו בי יהודאי הדר אתא עלייהו א"ר אפי תלת מאה אלפי שלפי סיפא עיילו למור מלכא וקטלו בה תלתא יומי ותלתא לילותא ובהך גיסא הלולי וחנגי ולא הוו ידעי הני בהני זבלע ה' ולא חמל את כל נאות יעקב כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אלו ששים רבוא עיירות שהיו לו לינאי המלך בהר המלך דאמר רב יהודה אמר רב אפי ששים רבוא עיירות היו לו לינאי המלך בהר המלך וכל אחת ואחת היו בה כיוצאי מצרים חוץ משלש שהיו בהן כפלים כיוצאי מצרים אלו הן כפר ביש כפר שיחליים כפר דכריא כפר ביש דלא יהבי ביתא לאושפיזא כפר שיחליים שהיתה פרנסתן מן שיחליים כפר דכריא אמר רבי יוחנן שהיו נשותיהן וילדות זכרים תחלה וילדות נקבה באחרונה ופוסקות אמר עולא לדידי חזי לי ההוא אתרא ואפילו שיתין ריבוותא קני לא מחזיק אמר ליה ההוא "צדוקי לרבי חנינא שקורי משקירתו אמר ליה ^טארץ צבי כתיב בה מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמרא רב מגיומי בר חלקיה ורב חלקיה בר טוביה ורב הונא בר חיאי הוו יתבי גבי הדדי אמרי אי איכא דשמיע ליה מילתא מכפר סכניא של מצרים לימא פתח חד מינייהו ואמר מעשה בארום וארוסתו שנשבנו לבין העובדי כוכבים והשיאום זה לזה אמרה לו בבקשה ממך אל תגע בי שאין לי כתובה ממך ולא נגע בה עד יום מותו וכשמת אמרה להן סיפרו לזה שפטפט ביצרו יותר מיוסף^פ דאילו ביוסף לא הוה אלא חדא שעתיא והאי כל יומא ויומא ואילו יוסף לאו בחדא מטה והאי בחדא מטה ואילו יוסף לאו אשתו והא אשתו פתח אידך ואמר מעשה ועמדו ארבעים מודיות בדינך נחסר השער מודיא אחת ובדקו ומצאו אב ובנו שבאו על נערה מאורסה ביום הכפורים והביאום לבית דין וסקלום וחזר השער למקומו פתח אידך ואמר מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשתו לגרשה והיתה כתובתה מרובה מה עשה הלך וזימן את שושבינו והאכילן והשקן שיכרן והשביבן על מיטה אחת והביא לובן ביצה והטיל ביניהן והעמיד להן עדים ובא לבית דין היה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן ובבא בן בוטא שמו אמר להן כך מקובלני משמאי הזקן לובן ביצה סולד מן האור ושכבת זרע דוחה מן האור בדקו ומצאו כדבריו והביאוהו לב"ד והלקוהו והגבוה כתובתה ממנו א"ל אבבי לרב יוסף ומאחר דהוו צדיקים כולי האי מאי מעמא איענוש א"ל "משום דלא איאבול על ירושלים דכתיב ^קשמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה: אשקא דריספק חריב ביתר דהוו נהיגי כי הוה מתיליד ינוקא שתלי ארזא ינוקתא שתלי תורניתא וכי הוו מינסכי קייצי להו ועברו גנגא יומא חד הוה קא חלפא ברתיה דקיסר אתבר שקא דריספק קצו ארזא ועיילו לה אתו נפול עלייהו מחונהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו כך יהודאי אתא עלייהו: ^גדע בחרי אף כל קרן ישראל א"ר זירא א"ר אבהו א"ר יוחנן אלו שמונים [אלף] קרני מלחמה שנכנסו לכרך ביתר בשעה שלכדוהו והרגו בה אנשים ונשים וטף עד שהלך דמן ונפל לים הגדול שמא תאמר קרובה היתה רחוקה היתה מיל תניא רבי אליעזר הגדול אומר שני נחלים יש בבקעת ידים אחד מושך אילך ואחד מושך אילך ושיערו חכמים שני חלקים מים ואחד דם במתניתא תנא שבע שנים בצרו עובדי כוכבים את כרמיהן מרדמן של ישראל בלא זבל

במאי דפסיק אנפשיה כל יומא מכנשי ליה לקיטמיה ודייני ליה וקלו ליה ומבדרו אשב ימי אול אסקיה לבלעם בנגידא אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא א"ל ישראל מהו לאידבוקי בהו א"ל ולא תדרוש שלומם וטובתם ^ככל הימים א"ל דיניה דההוא גברא במאי א"ל בשכבת זרע רותחת^ה אול אסקיה בנגידא למושעי ישראל^ה א"ל מאן חשיב בההוא עלמא א"ל ישראל מהו לאידבוקי בהו א"ל טובתם דרוש רעתם לא תדרוש כל הנוגע בהן כאילו נוגע בבבת עינו א"ל דיניה דההוא גברא^ה במאי א"ל בצואה

רוחחת דאמר מר ^וכל המלעיג על דברי חכמים נידון כצואה רוחחת תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי אומות העולם ^זעובדי ע"ו תניא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כחה של בושח שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו: אתרנגולא ואתרנגולתא חריב טור מלכא דהוו נהיגי כי הוו מפקי חתנא וכלתא מפקי קמיהו תרנגולא ותרנגולתא כלומר פרו ורבו בתרנגולים יומא חד הוה קא חליף גונדא דרומאי שקלינהו מינייהו נפלו עלייהו מהונהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו כך יהודאי אתא עלייהו הוה בהו ההוא בר דרומא דהוה קפיץ מילא וקטיל בהו שקליה קיסר לתאגיה ואותביה אארעא אמר ריבוניה דעלמא כוליה אי ניהא לך לא תמסריה לההוא גברא לדידיה ולמלכותיה בידיה דחד גברא אנשליה פומיה לבר דרומא ואמר ^חהלא אתה אלהים ונחתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו דוד נמי אמר הכי דוד אתמוהי קא מתמה על לבית הכסא אתא דרקונא שמטיה לכרכשיה ונח נפשיה אמר הוואיל ואיתרחיש לי ניסא הא זימנא אישבקינהו שבקינהו ואול איזדוקר ואכלו ושתי ואדליקו שרגי עד דאיתחזי בליונא דגושפנקא ברחוק מילא אמר מיחדא קא חרו בי יהודאי הדר אתא עלייהו א"ר אפי תלת מאה אלפי שלפי סיפא עיילו למור מלכא וקטלו בה תלתא יומי ותלתא לילותא ובהך גיסא הלולי וחנגי ולא הוו ידעי הני בהני זבלע ה' ולא חמל את כל נאות יעקב כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אלו ששים רבוא עיירות שהיו לו לינאי המלך בהר המלך דאמר רב יהודה אמר רב אפי ששים רבוא עיירות היו לו לינאי המלך בהר המלך וכל אחת ואחת היו בה כיוצאי מצרים חוץ משלש שהיו בהן כפלים כיוצאי מצרים אלו הן כפר ביש כפר שיחליים כפר דכריא כפר ביש דלא יהבי ביתא לאושפיזא כפר שיחליים שהיתה פרנסתן מן שיחליים כפר דכריא אמר רבי יוחנן שהיו נשותיהן וילדות זכרים תחלה וילדות נקבה באחרונה ופוסקות אמר עולא לדידי חזי לי ההוא אתרא ואפילו שיתין ריבוותא קני לא מחזיק אמר ליה ההוא "צדוקי לרבי חנינא שקורי משקירתו אמר ליה ^טארץ צבי כתיב בה מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמרא רב מגיומי בר חלקיה ורב חלקיה בר טוביה ורב הונא בר חיאי הוו יתבי גבי הדדי אמרי אי איכא דשמיע ליה מילתא מכפר סכניא של מצרים לימא פתח חד מינייהו ואמר מעשה בארום וארוסתו שנשבנו לבין העובדי כוכבים והשיאום זה לזה אמרה לו בבקשה ממך אל תגע בי שאין לי כתובה ממך ולא נגע בה עד יום מותו וכשמת אמרה להן סיפרו לזה שפטפט ביצרו יותר מיוסף^פ דאילו ביוסף לא הוה אלא חדא שעתיא והאי כל יומא ויומא ואילו יוסף לאו בחדא מטה והאי בחדא מטה ואילו יוסף לאו אשתו והא אשתו פתח אידך ואמר מעשה ועמדו ארבעים מודיות בדינך נחסר השער מודיא אחת ובדקו ומצאו אב ובנו שבאו על נערה מאורסה ביום הכפורים והביאום לבית דין וסקלום וחזר השער למקומו פתח אידך ואמר מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשתו לגרשה והיתה כתובתה מרובה מה עשה הלך וזימן את שושבינו והאכילן והשקן שיכרן והשביבן על מיטה אחת והביא לובן ביצה והטיל ביניהן והעמיד להן עדים ובא לבית דין היה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן ובבא בן בוטא שמו אמר להן כך מקובלני משמאי הזקן לובן ביצה סולד מן האור ושכבת זרע דוחה מן האור בדקו ומצאו כדבריו והביאוהו לב"ד והלקוהו והגבוה כתובתה ממנו א"ל אבבי לרב יוסף ומאחר דהוו צדיקים כולי האי מאי מעמא איענוש א"ל "משום דלא איאבול על ירושלים דכתיב ^קשמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה: אשקא דריספק חריב ביתר דהוו נהיגי כי הוה מתיליד ינוקא שתלי ארזא ינוקתא שתלי תורניתא וכי הוו מינסכי קייצי להו ועברו גנגא יומא חד הוה קא חלפא ברתיה דקיסר אתבר שקא דריספק קצו ארזא ועיילו לה אתו נפול עלייהו מחונהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו כך יהודאי אתא עלייהו: ^גדע בחרי אף כל קרן ישראל א"ר זירא א"ר אבהו א"ר יוחנן אלו שמונים [אלף] קרני מלחמה שנכנסו לכרך ביתר בשעה שלכדוהו והרגו בה אנשים ונשים וטף עד שהלך דמן ונפל לים הגדול שמא תאמר קרובה היתה רחוקה היתה מיל תניא רבי אליעזר הגדול אומר שני נחלים יש בבקעת ידים אחד מושך אילך ואחד מושך אילך ושיערו חכמים שני חלקים מים ואחד דם במתניתא תנא שבע שנים בצרו עובדי כוכבים את כרמיהן מרדמן של ישראל בלא זבל

במאי דפסק אנפשיה. מיקלי וצדורי קיטמא: **שכנת זרע דוחה**. מדה כנגד מדה שכנתו העם לזנות אל זנות מואב: **דאמר מר**. בעירובין (דף כ"א): וילף לה מולהג הרבה יגיעת בשרי^ה המלעיג הרבה נידון ציגיעת בשר וקרא צדורי סופרים כמיז יותר מהמה בני הזהר^ה צדורי סופרים יותר מדברי תורה: **נציאי האומות** י' **עובדי ע"ו**. זלעם שהשכינה נגליה עליו והרשיע לדבר: **טור מלכא**. מדינה שמה הר המלך: י' **נפלו**. בני המדינה היהודים עלייהו דרומאי טו וממוניה: **גונדא**. גדוד: **הוה נהו**. ציהודים: **איזדוקר**. לשמות: **עד דאסתוי**. לבני המלך: **ציונא דגושפנקא**. מי שהיתה לו זורה צטבעתו היה מכירה לחוק מיל מן העיר למראה הנרות: **שחליים**. מין מאלל הוא צמסכת ע"ז (דף כ"ט ט"ז): **ההוא אסרא**. הר המלך: **משקיסו**. דאמרימו ששים

רוחחת דאמר מר ^וכל המלעיג על דברי חכמים נידון כצואה רוחחת תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי אומות העולם ^זעובדי ע"ו תניא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כחה של בושח שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו: אתרנגולא ואתרנגולתא חריב טור מלכא דהוו נהיגי כי הוו מפקי חתנא וכלתא מפקי קמיהו תרנגולא ותרנגולתא כלומר פרו ורבו בתרנגולים יומא חד הוה קא חליף גונדא דרומאי שקלינהו מינייהו נפלו עלייהו מהונהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו כך יהודאי אתא עלייהו הוה בהו ההוא בר דרומא דהוה קפיץ מילא וקטיל בהו שקליה קיסר לתאגיה ואותביה אארעא אמר ריבוניה דעלמא כוליה אי ניהא לך לא תמסריה לההוא גברא לדידיה ולמלכותיה בידיה דחד גברא אנשליה פומיה לבר דרומא ואמר ^חהלא אתה אלהים ונחתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו דוד נמי אמר הכי דוד אתמוהי קא מתמה על לבית הכסא אתא דרקונא שמטיה לכרכשיה ונח נפשיה אמר הוואיל ואיתרחיש לי ניסא הא זימנא אישבקינהו שבקינהו ואול איזדוקר ואכלו ושתי ואדליקו שרגי עד דאיתחזי בליונא דגושפנקא ברחוק מילא אמר מיחדא קא חרו בי יהודאי הדר אתא עלייהו א"ר אפי תלת מאה אלפי שלפי סיפא עיילו למור מלכא וקטלו בה תלתא יומי ותלתא לילותא ובהך גיסא הלולי וחנגי ולא הוו ידעי הני בהני זבלע ה' ולא חמל את כל נאות יעקב כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אלו ששים רבוא עיירות שהיו לו לינאי המלך בהר המלך דאמר רב יהודה אמר רב אפי ששים רבוא עיירות היו לו לינאי המלך בהר המלך וכל אחת ואחת היו בה כיוצאי מצרים חוץ משלש שהיו בהן כפלים כיוצאי מצרים אלו הן כפר ביש כפר שיחליים כפר דכריא כפר ביש דלא יהבי ביתא לאושפיזא כפר שיחליים שהיתה פרנסתן מן שיחליים כפר דכריא אמר רבי יוחנן שהיו נשותיהן וילדות זכרים תחלה וילדות נקבה באחרונה ופוסקות אמר עולא לדידי חזי לי ההוא אתרא ואפילו שיתין ריבוותא קני לא מחזיק אמר ליה ההוא "צדוקי לרבי חנינא שקורי משקירתו אמר ליה ^טארץ צבי כתיב בה מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמרא רב מגיומי בר חלקיה ורב חלקיה בר טוביה ורב הונא בר חיאי הוו יתבי גבי הדדי אמרי אי איכא דשמיע ליה מילתא מכפר סכניא של מצרים לימא פתח חד מינייהו ואמר מעשה בארום וארוסתו שנשבנו לבין העובדי כוכבים והשיאום זה לזה אמרה לו בבקשה ממך אל תגע בי שאין לי כתובה ממך ולא נגע בה עד יום מותו וכשמת אמרה להן סיפרו לזה שפטפט ביצרו יותר מיוסף^פ דאילו ביוסף לא הוה אלא חדא שעתיא והאי כל יומא ויומא ואילו יוסף לאו בחדא מטה והאי בחדא מטה ואילו יוסף לאו אשתו והא אשתו פתח אידך ואמר מעשה ועמדו ארבעים מודיות בדינך נחסר השער מודיא אחת ובדקו ומצאו אב ובנו שבאו על נערה מאורסה ביום הכפורים והביאום לבית דין וסקלום וחזר השער למקומו פתח אידך ואמר מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשתו לגרשה והיתה כתובתה מרובה מה עשה הלך וזימן את שושבינו והאכילן והשקן שיכרן והשביבן על מיטה אחת והביא לובן ביצה והטיל ביניהן והעמיד להן עדים ובא לבית דין היה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן ובבא בן בוטא שמו אמר להן כך מקובלני משמאי הזקן לובן ביצה סולד מן האור ושכבת זרע דוחה מן האור בדקו ומצאו כדבריו והביאוהו לב"ד והלקוהו והגבוה כתובתה ממנו א"ל אבבי לרב יוסף ומאחר דהוו צדיקים כולי האי מאי מעמא איענוש א"ל "משום דלא איאבול על ירושלים דכתיב ^קשמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה: אשקא דריספק חריב ביתר דהוו נהיגי כי הוה מתיליד ינוקא שתלי ארזא ינוקתא שתלי תורניתא וכי הוו מינסכי קייצי להו ועברו גנגא יומא חד הוה קא חלפא ברתיה דקיסר אתבר שקא דריספק קצו ארזא ועיילו לה אתו נפול עלייהו מחונהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו כך יהודאי אתא עלייהו: ^גדע בחרי אף כל קרן ישראל א"ר זירא א"ר אבהו א"ר יוחנן אלו שמונים [אלף] קרני מלחמה שנכנסו לכרך ביתר בשעה שלכדוהו והרגו בה אנשים ונשים וטף עד שהלך דמן ונפל לים הגדול שמא תאמר קרובה היתה רחוקה היתה מיל תניא רבי אליעזר הגדול אומר שני נחלים יש בבקעת ידים אחד מושך אילך ואחד מושך אילך ושיערו חכמים שני חלקים מים ואחד דם במתניתא תנא שבע שנים בצרו עובדי כוכבים את כרמיהן מרדמן של ישראל בלא זבל

- (א) כחמ"י: כל יומן לעולם (כלשון הפסוק) (ב) כלומר אהבת נשים לו יותר מדי חס מנהל גופו ונשמתו, (ג) כחמ"א: לש"י, (ד) זלעם, (מהלכותיו). ורעו בלואה רומח כלומר מלואתו לא רוחן ומנומחתו לא נטהר נס לעולם הבא, (ה) ינודין כח"ג, (ו) כחמ"י ודפ"ר ליתא: עובדי ע"ו, (ז) כחמ"י ודפ"ר: היה מנהל, (ח) וניאל יא ועי' כמוהו קיב. ועי' ויע' ר"ס יג, (ט) [בצ"ב קע"ג], (י) מעיטל, (יא) [נקלהט], (יב) [שם], (יג) מיבות עובדי ע"ו ליתא דפ"ר, (יד) ד"ה נפלו אמר ד"ה גונדא, (טו) בע"ה הוא דעיר לעגמו: מחניה, הסס, טו] נון ברכות מ"ז.

לעזי רש"י
 דיטריי"ש (דיטריי"ט).
 מתכוון התורן. פי"ן.
 ארין.

מוסף רש"י
 שמטיה לכרכשיה. מלחמה שהרע יולא זו שקיין טכמיהל. (ברכות סג). אין עורו מחזיק את בשרו. שיער טון ונמדל לחרר הפשע (כתובות ק"ב). שפטפט ביצרו. ממרים ונלחם כנגד ילדי כדלמתיין (ב"ב ס"ח) מן מוקן אחד שהיה מפטפט כנגדו. (רשב"ם ב"ב ס"ג). תורניתא. מין ארץ והיא שטה כדלמר כח"ה (ב"ב ע"ז ד').